

Diagnosekulturen – en del af Præstationssamfundet

Anders Petersen

Diagnosekultur

Dagsorden

Velkommen til diagnosekulturen

Diagnosekulturens orden og menneskesyn

Præstationssamfundets sociale regler og normer

Diagnosekulturens konsekvenser

DIAG NO SER

PERSPEKTIVER, KRITIK OG DISKUSSION

SVEND BRINKMANN
& ANDERS PETERSEN

(RED.)

KLJMN

Diagnosekultur

- Hvad definerer diagnosekulturen?
- Universelt at mennesker oplever psykisk lidelse i deres liv – og at de forsøger at tillægge mening til lidelsen.
- **MEN** specifikt for diagnosekulturen, at det er de psykiatriske diagnoser, der mobiliseres som meningsgivende fortolkningsramme for næsten enhver form for lidelse, afvigelse og ubehag.
En megatendens...

Diagnosekultur

Psykiatriske diagnoser anvendes i stigende grad som det privilegerede filter til at forstå psykisk lidelse, ubehag og afvigelse – ift.

- arbejdsliv,
- uddannelse,
- kriminalitet,
- underholdning og
- socialt arbejde,

Hvordan viser diagnosekulturen sig?

Diagnosekultur

- Antallet af diagnoser er eksploderet
- I den første diagnostiske manual (DSM-I fra 1952) var der godt og vel 100 – på hundrede sider
- I den nyeste version af DSM (nummer 5) er der over 400 fordelt på næsten 1000 sider
- Diagnoserne tages i brug, og deres net bliver mere og mere fintmasket, og fanger derfor flere og flere ind...

Diagnosekultur

- **25%** af danskerne opfylder kriterierne for én psykiatrisk diagnose i løbet af et år – ligeså mange er i behandling i løbet af sine **50 første leveår**
- I diagnosekulturen er de psykiatriske diagnoser og et helt patologisk sprog blevet demokratiseret:
 - Stress, angst, depression anvendes i stigende grad som **betegnelser** for egne eller andres problemer
 - Voldsom **eksponering** af psykiske lidelser og psykiatriske diagnoser i massemedierne og det offentlige rum: 'Gal eller normal - til jobsamtale' 'Sådan er det skøre sind' 'Syg i hovedet', 'De angste børn' – tv-serier 'Sopranos' 'Homeland' 'Broen'
 - Tests på nettet – muligheden for at "få" en diagnose har bredt sig

Diagnosekultur

- Diagnoser er ikke faste entiteter – men sociale konstruktioner
 - I nyeste version af DSM fra 2013 er der kommet 15 nye diagnoser til (bl.a. nikotinafhængighed, hamstringsforstyrrelse, præmenstruel forstyrrelse og overspisningsforstyrrelse), mens andre er slået sammen og enkelte er slettet (mest bemærkelsesværdigt Aspergers syndrom). **Hvad bliver det næste...?**
- Det psykiatrisk funderede diagnosesprog har opnået en særlig **magt**:
 - Diagnoser anvendes i moderne velfærdsstater som **reguleringsmekanisme**: tildeling af privilegier og ressourcer, herunder adgang til orlov, pensioner, behandling og legitim sygdomsadfærd.

Diagnosekulturens orden og menneskesyn

Diagnosekulturens orden...

- Diagnosekulturen udtrykker først og fremmest en bio-medicinsk designet ordenslogik.
- Det afspejles i diagnosernes filosofi...
- Det afspejles i den dominerende tjeklistediagnosticering: Har du X antal symptomer i en given periode lider du af Y
 - Diagnosticeringen retter opmærksomhed mod symptomer og konkrete tegn på forstyrrelser/dysfunktioner: Forstyrrelsen – sygdommen - agerer i eller findes i patienten...

Med udgivelsen af DSM-III i 1980 markeres et markant skifte: Al psykodynamisk tænkning fjernes og fokus er nu på symptomer...og så eksploderer antallet af diagnoser!

Diagnosekulturens orden...

- Men diagnosekulturen udtrykker også en **social ordenslogik** og dermed et specifikt menneskesyn!
- Hvilket er det?
- Diagnosekulturens logik matcher meget fint med menneskesynet i **præstationssamfundet**
- Hvad mener jeg med det?

Præstationssamfundet

Præstationssamfundets sociale regler og normer

Præstationssamfundet

- **Præstationssamfundet** – hvilke (**positive**) karakteristika?
- **Et** imperativ – en social logik - dominerer: Du skal være aktiv og kunne præstere konstant!
- **En** handlingsmodus er den anerkendelsesværdige og rationelle: Du er din præstation – du er et **præstationsindivid!**
- **MEN** – præstationerne er pakket ind i en masse krav og forventninger om at vi skal følge bestemte sociale normer og regler:

Præstationssamfundet

- Vi **skal** stikke ud – være autentiske og blive bedre versioner af os selv. Performance og perfektion!
- Vi **skal** være omstillingsparate, forandringsvillige, agile, aktive, fleksible, mobile, polyvalente, initiativrige, udadvendte, effektive, sociale, positive, robuste osv.
- Vi **skal** være i bevægelse... konstant udvikle os og præstere bedre hele tiden. Tempoet er konstant stigende...
- Vi **skal** gøre os lækre for markederne – arbejds-, uddannelses, dating osv. og dermed holde os udviklingsparate.
- **Og det måles vi på, vejes efter, tages til indtægt for osv.**

Præstationssamfundet

At være til, det er stressende. Igen fordi, at man får påduttet så meget oppefra. Hvad du skal, hvad du må, og hvad du ikke må. At de, altså – der bliver sat så mange krav til, hvad man skal... Vi har et samfund, hvor det hele skal gå så hurtigt, og vi skal så hurtigt ud på arbejdsmarkedet som muligt, og vi skal vælge en uddannelse, der giver arbejde i den sidste ende, og vi må ikke vælge, hvad vi egentlig helst vil... jo det må vi måske godt, men de vil helst ikke have det. Så jeg synes, det er stressende og rådvildt at være ung.

Præstationssamfundet

- Præstationssamfundet er derfor at forstå som et **påbudssamfund**, hvor det enkelte individ disciplineres til at være ansvarlig for sit forehavende: Frigørelsens glæde er vævet tæt sammen med nederlagets gru!
- Derfor **eksamineres** vi konstant i, om vi kan honorere kravene. Og vi eksaminerer os selv!
- Men forudsætningerne ændrer sig konstant: kriterierne for at opfylde normerne er **ubestemte**. De har ingen **finalitet**. Hvad vil det sige at være omstillingsparat, agil osv?
- **Svært** at vide, hvad det anerkendelsesværdige er! Skydeskiven flytter sig hele tiden – forandringerne kommer hele tiden rullende: Og de er ikke altid meningsfulde!
- Det skaber en enorm **usikkerhed**!
- **Hvordan tæmmer vi den?**

Præstationssamfundet

- En måde at tæmme usikkerheden på, er ved at forsøge at inddæmme al lidelse i tydelige kategorier.
- Der skal så at sige sættes parentes om lidelsen – den er ikke effektiv, produktiv, aktivitetsskabende osv. inden for rammerne af præstationssamfundet.
- Præstationsindividet har ikke plads til lidelsen... eller kan bruge den til noget
- Lidelsen er kun en stopklods for vedvarende udvikling.
- **Derfor:** symptom på lidelse = diagnose = behandling...

ANDERS PETERSEN
**PRÆSTATIONS-
SAMFUNDET**

HANS REITZELS FORLAG

Diagnosekulturens konsekvenser

Diagnosekulturens konsekvenser...

- Indskrænkning af andre lidelsessprog:
 - Religiøse,
 - Eksistentielle,
 - Moralske,
 - Politiske,
 - Sociale...

Diagnosekulturens konsekvenser

- Med fokus så stift rettet mod diagnosernes logik og sprogbrug risikerer andre professioners – det være sig:
 - Læreres,
 - Sygeplejerskers,
 - Psykologers
 - Socialrådgiveres
- Faglige vurderinger at blive degraderet ift. et psykiatrisk sygdomsbegreb.

Diagnosekulturens konsekvenser...

- Et strengt fokus på diagnoser risikerer at medføre en hyper-individualisering af psykiske lidelser...
 - Fejl i enkeltindviders hjerne eller tænkning
 - Diagnosen dækker over en personlig uformåen – deficit
 - Fattigdom, sociale problemer osv. transformeres til sundhedsproblemer!
 - Det diagnostiske sprogbrug risikerer at dreje fokus væk fra de samfundsmæssige betingelser for lidelsen "En normal reaktion på syge omgivelser"

Diagnosekulturens konsekvenser...

- Medikalisering af hverdagslivet...
 - Medicinering af ked-af-dethed
 - Medicinering som social kontrol
 - Overdiagnosticering?

Diagnosekulturens konsekvenser

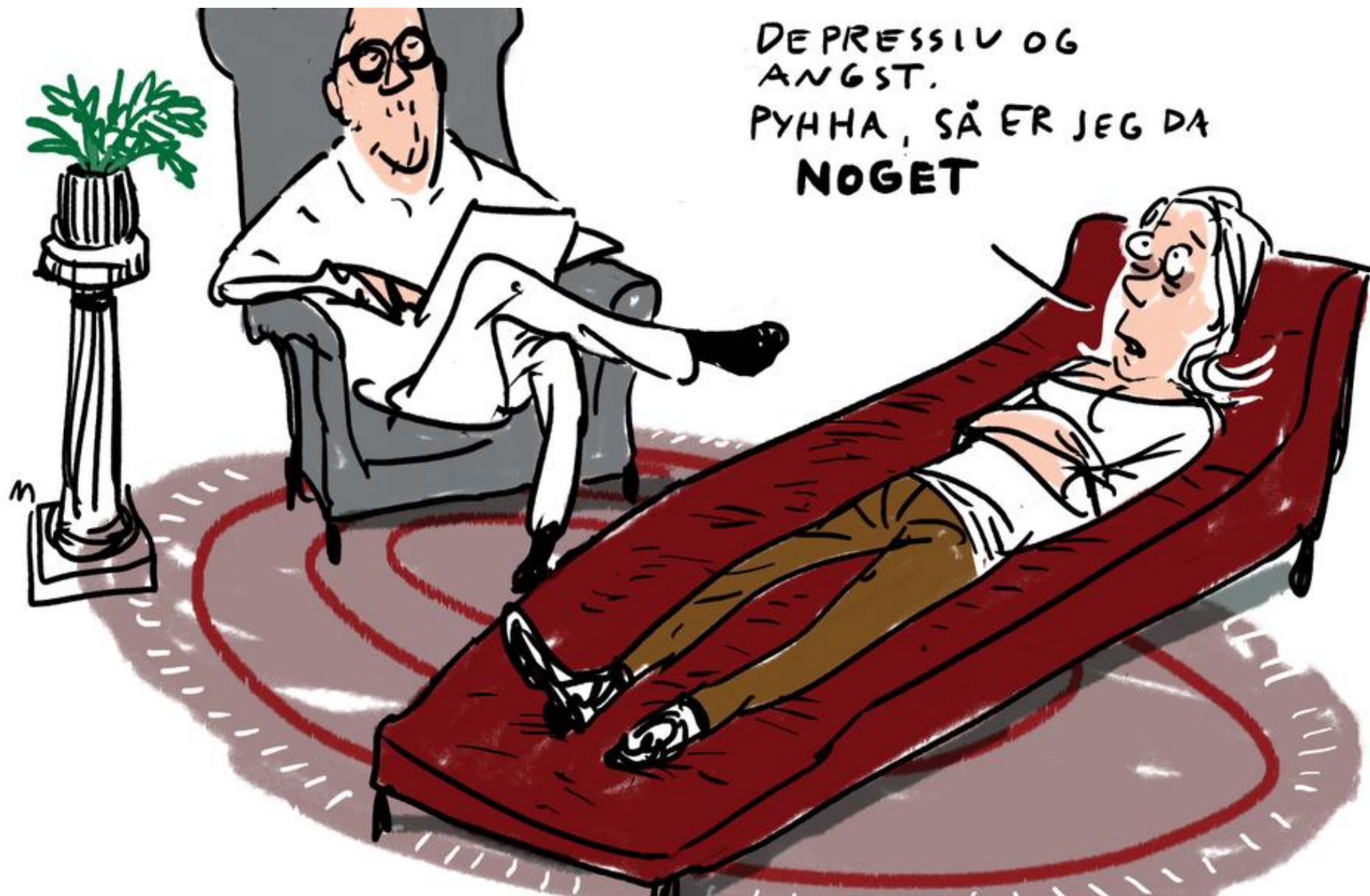
- Big Pharma – selling sickness
- Industriens mål er at konstruere nye sygdomme, som passer til den medicin, der gør fordring på at behandle dem (nikotinafhængighed behandles med antidepressiva)
- Industrien søger konstant at fremme efterspørgslen på sine produkter på nye måder...
- I diagnosekulturen eskaleres denne udvikling...!

Diagnosekultur

Diagnosekulturens konsekvenser

Er eksplosionen i antal diagnoser og diagnosticerede udtryk for sygeliggørelse af almindelige menneskelige træk – **hvor er det normale henne?**

saving

nor•mal (nôr'mal)
1. an insider's revolt against
out-of-control psychiatric
diagnosis, DSM-5, big pharma,
and the medicalization of
ordinary life

Allen Frances, M.D.¹

¹Chair of DSM-IV Task Force

Diagnosekulturens konsekvenser

- Stadig sværere at komme med på de normales klassebillede?
- Udvander diagnoserne adskillelsen mellem det normale og det patologiske? – Hvornår er man bare almindeligt uopmærksom eller ked-af-det?
- Diagnoserne som et stykke regulært “kulturarbejde”, der promoverer et bestemt normalitetsideal?
- Er diagnoserne i nogens tjeneste?

Diagnosekulturens konsekvenser...

- Systemet har tilpasset sig – som tidligere nævnt – diagnoserne.
- Sundhedsstyrelsens direktør har udtalt:
"Kommunerne kræver alt for ofte en diagnose for at hjælpe"
- Man kan i den sammenhæng tale om diagnoseafhængighed ift. tilbud om hjælp!
- Ønsker vi virkelig det?